

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Det katolske hjem. — Året som svant. — To stemmer fra U. S. A. — Katolske skikkelser. — Latinske hymnor og rekvensar. — Blomster og tistler fra livets veikanter. — Herhjemme. — - og derute.

Det katolske hjem.

— 2. søndag efter Hellig trekonger. —

Vi tør vel gå ut fra at de to, til hvis ære bryllupsfesten i Kana blev holdt, dannet et hjem som fikk sin livsførsel preget av Kristi velsignende kraft selv i de tunge stunder når de ikke hadde «mer vin»: når deres naturlige hjelpemidler glapp slik som vi alle ikke en men mange ganger erfarer at vi kan bli berøvd det som ellers holder våre krefter, vårt livsmot og vår livsvilje oppe. Men familien i Kana hadde jo på selve bryllupsdagen merket hvad det betød at Kristus hadde tatt plass blandt den — den hadde oplevd at hans kjærlighet ikke slapp den i et kritisk øieblikk, men hjalp alle de tilstedeværende til å komme igjennem det så gleden fikk en ennu bedre og renere inspirasjonskilde. Og denne kilde tydde de sikkert ofte senere i livet tilbake til, så hjemmet blev til velsignelse slik som det er alle hjemms oppgave å skulle være.

Det er denne oppgave vi vil overveie nu på en av årets første søndager. Ti finnes det en større og herligere institusjon enn et godt katolsk hjem — katolsk ikke bare i handling men i livsførsel? Og må ikke de fleste av våre hjem med sorg bekjenne at de dessverre er såre langt fra idealet, selv om foreldrenes vilje kan være lysende god og ren? Men vi lever i en tid og et miljø som gjør oppgaven nesten uhyggelig vanskelig, særlig hvis det ikke alene er barn men unge mennesker, hvis utvikling vi skal stå til ansvar for. Etterhvert som våre barn blir eldre tørkes jo våre naturlige hjelpemidler ut,

idet autoriteten glir fra oss fordi det er så meget i verden om oss, som undergraver den i våre unges sinn og leder dem bort fra oss — og har vi da ikke i tide knyttet vår autoritet uløselig fast til Kristi autoritet, til Kirkens autoritet, er og forblir vi «tomme karr», og det kommer ingen til oss som kan hjelpe oss — det kommer ingen Kristi time, ingen med «den gode vin» til sist.

Et godt katolsk hjem er det aldri sviktende grunnlag for generasjonenes moralske kraft og klare ånds-erkjennelse. Har våre unge som barn fått erfare hvad levende personlig kristendom i praksis vil si — selv om det fra først av skjer dem selv helt ubevisst — vil denne erfaring sette et uutslettelig preg og senere hen danne et sterkt om enn usynlig vern mot alle angrep på deres tro, håp og kjærlighet — og dermed om deres moral. Det er foreldrenes eksempel, tankegang og tale, som i første rekke er de unge til opreisning eller til fall!

*

Det står skrevet at Kristus var sine foreldre «lydig og underdanig» — og disse ord innebærer jo at Maria virkelig har hatt en gjerning som opdrager overfor menneskesønnen. Vi tør visst også trygt gå ut fra at hun i første rekke har virket som et lysende eksempel på den kjærlighet, som tar sikte på det ene fornødne og lar alt annet være dette underordnet. Vi vet jo at Guds menneskevordne

sønn lærte å arbeide — men selv om vi også innskjerper våre barn og unge arbeidets nødvendighet og lar dem få opplæring i et eller annet yrke eller utdannes i et eller annet virke, så må vi vel dessverre innrømme at det som oftest skjer ut fra andre forutsetninger. Selvfølgelig er en arbeider «sin lønn verd» — men altfor ofte inspirerer vi våre unge til i første rekke å ta sikte på hvad arbeidet materielt kan innbringe og først i annen rekke legge vekt på den ånd de utfører det i. Vi oplærer dem i at det mer kommer an på å fortjene godt enn på å tjene det gode, og frukten av denne belæring viser sig snart, har allerede vist sig. Vi har skapt en ungdom, hvorav sørgelig mange har krav til alt og alle, undtatt sig selv — en ungdom som står i fare for sørgelig ofte i sin fremtid å komme til kort, åndelig talt idet de vil stå «uten vin» og da ikke aner eller husker, hvor de skal søke mer og renere, sterkere og bedre livsfylde fordi de ikke så denne virkelighet, den virkelige kristendom, kristendommen som en bærende realitet, utfolde sig i sitt barndomshjem.

Og hvorledes dette best kan skje, den direkte og utførlige anvisning, får vi i søndagens epistel. Les og overvei den! La oss først «ta vare» på alle

de nådegaver vi trenger i tjenesten som det gode katolske hjemms skapere og voktere — og dernest forsøke å leve etter apostlen, efter Kirkens direktiver.

Så slutter vi vår overveielse av med søndagens

Kirkebønn:

Hør i nåde, allmektige evige Gud som styrer alt både i himlen og på jorden, ditt folks bønner og gi oss din fred i alle våre anliggender!

Stillebønn:

Herre, helliggjør de frembårne gaver og rens oss fra våre synders urenhhet!

Sluttningsbønn:

Herre, la din kraft virke sterkere og sterkere i oss så at vi, styrket ved de guddommelige sakramenter, ved din nådegave må forberedes til å opna det som de lover oss.

Året som svant.

1938 var et urolig år — et år som stadig hadde den store krig svevende truende over menneskenes hoder. For nasjonalsocialismen har året betydd en forsterkning nesten uten sidestykke i historien. Tyskland er blitt utvidet med store landområder, idet Østerrike er forsvunnet og Tsjekkoslovakia opdelt — men dessverre er regjeringen ikke blitt stående ved dette. Kulturkampen innadtil er fortsatt med øket hatefullhet og Kirken er blitt krenket i sine helligste rettigheter, innskrenket i sin frihet på nesten alle områder, tross konkordat, tross all diplomatisk sedvane, og tross det at over en tredjedel av alle tyske ser sin åndelige veileder i paven og allikevel må finne sig i at den edle oldingsskikkelse blir spottet og utskjeldt. Ved siden av dette går jødefølgelsene sin hatefulle gang, all menneskelighet til tross. Det hjelper derfor så litet at nasjonalsocialismen roser sig av sine «ublodige» revolusjoner. Tårer kan være en likeså dyrebar veske som blod, fordi det er den menneskelige smerte og lidelses symbol. Inntil nu har forøvrig kvelerslangen vært det eneste levende vesen som eter sine ofre uten blodsutgydelse. Det vites dog ikke om den føler noen stolthet over sin fangstmetode!

*

For det fascistiske Italia representerer 1938 en betydelig belastningsprøve — «Anschluss» som ikke alene var kjent men også billiget av il Duce på

forhånd, er dog samtidig et tveegget sverd på grunn av den felles Brennergrense. Dessuten er også i dette land racespørsmålet blitt aktuelt og har bragt friksjon med Vatikanet. Hitlers besøk som medførte at den evige stad stod i hakekorsets tegn føltes også som et slag i ansiktet på den Hl. Far — dertil er kommet den nye ekteskapslov i Italia. Derfor sa paven også i sin tale til kardinalene at den forestående 10-årsdag for Lateranoverenskomsten «bringer ikke alene opriktig glede men også store og tunge bekymringer og bitter sorg.»

I øvrig ser det ut til at det tunesiske spørsmål skal skape truende skyer på den politiske horisont. Den franske ministerpresident Daladiers triumfreise til Korsika og de franske kolonier i Afrika er unektelig en demonstrasjon mot Italias forsøk på å opsluke disse steder. Imidlertid ligger det en beroligelse i den forhandlingsmetode som må sies å være blitt en institusjon siden Chamberlains berømte flyvetokt til Hitler med efterfølgende møte av de «fire store»: Hitler, Mussolini, Chamberlain og Daladier — den at man tales ved om problemene og greier op i dem ad denne fredelige vei. Det skal bli interessant å se om den politiske linje vil bli ført videre ad denne vei til tross for alle oprustninger!

*

1938 har vært et nederlagets år for kommunismen. I Sovjettrussland utrydder dens egne barn hverandre

— ved møtet i München blev den helt satt ut av spillet — i Spania er den på stadig vikende linje og i Frankrike brøt Folkefronten sammen. I dette land har i øvrig kristendommen vunnet mer og mer tereng og skapt en levende og kraftig katolsk nyorientering — man kan gjerne si at den er symbolisert ved gjenreisningen av katedralen i Reims, den store kongress i Boulogne-sur-Mer og den sociale studieuke i Rouen. Lignende katolske demonstrasjoner dog etter en ennu større målestokk representeres av den eukaristiske verdenskongress i Budapest, hvor 17 kardinaler, 71 erkebiskoper og biskoper og over 300 000 av våre trosfeller bragte Frelseren sin hyldest. Likeledes demonstrerte det katolske England mot avholdelsen av fritenkernes verdenskongress i London ved store soneprosjoner over hele landet. Det kan enn videre tilføies at påsken bragte tre nye helgenkåringer: Salvator di Horta, Giovanni Leonardi og Andreas Bobola.

Hvad misjonsarbeidet angår har det selvfølgelig lidt meget i Østen under krigen mens det har gjort store fremskritt i India og det indre Afrika.

Det ser truende ut over alt i verden — men dess mer gjelder det for oss å kunne praktisere den Hl. Fars ord på *rette* måte: «stole på Gud og bevare sin optimisme.» Tvers gjennom all forvirring, alt mørke, all forfølgning, undertrykking og alt hat lyder til oss Skriftens tale:

«Det onde har ingen fremtid!»

To stemmer fra U. S. A.

I.

Kirkens.

Kardinal Dougherty, erkebiskop av Filadelfia, har i eget og alle amerikanske erkebiskoper og biskopers navn utsendt et kollektivt hyrdebrev. Dokumentet uttaler bl. a.:

«I anledning av at det katolske universitet i U. S. A. feirer sitt gygne jubileum har Hs. Hellighet paven tilstillet oss en for såvel Kirken som nasjonen høist betydningsfull skrivelse. Bekymret over de revolusjonære forhold som nu råder i så mange land pålegger den hl. far oss å være forberedt på et vendepunkt i verdenshistorien. Vi er ute for den kjensgjerning at disse omtalte farer i særlig grad truer våre egne demokratiske institusjoner — og paven oppfordrer oss uttrykkelig til «å overta større og betydeligere ansvar enn før.»

Da Amerikas biskoper for 50 år siden med stor forutseenhet og vågemot androg pave Leo XIII om tillatelse til å oprette et universitet med pavelige statutter i nasjonens hovedstad var det deres akt å gjøre denne institusjon til et centrum for sannheten og den kristne kultur, således at selv de fineste og farligste villfarelser kunde bli belyste — og når hele den katolske verden siden da med beundring har studert vårt skolevesen som det best utbygde

og best organiserte skyldes dette i ikke ringe grad det katolske universitet. Dets opprettelse og underhold la imidlertid en stor økonomisk byrde på våre trosfeller og blev kun gjennomført med store ofre — men hvad universitetets lærerkrefter gjennom årene selv har ofret er ikke tilstrekkelig kjent av offentligheten selv om vi vet om det og kan vurdere, hvad dets innsats har betydd for vårt skolevesen og oppdragsinstitusjoner.

Det katolske universitet fortjener derfor å støttes av en samlet katolsk opinion så det fullt ut kan forestå ledelsen av den avsluttende katolske utdanning. Det må ikke betraktes som en isolert enhet — dets høie standard kommer oss alle til nytte. I de 50 år som er gått siden det blev opprettet, har det gjennomgått en så stor utvikling i sine videnskapelege kvalifikasjoner som det har vært mulig med de midler som har stått til dets disposisjon og som i sammenligning med hvad andre universiteter råder over har vært sørgelig små tross storslåtte gaver fra katolsk hold og tross den av den Hl. Stol påbudte årlige kollekt til det. Organiseringen og utbygningen av et stort utdannelses- og kulturcentrum går i våre dager kun langsomt for sig i vårt land — især i forhold til så påkrevet en slik institusjon er. Etter 50 års forløp står det ennu i utviklingens tegn.

I bevissthet om vårt store ansvar ber vi derfor alle våre trosfeller nu etter den Hl. Fars ønske ikke alene å benytte dette jubileum som en minnefest, men hovedsakelig la det være grunnlag for en ny støtteaksjon til sikring av fremtidens virke. Ikke minst fordi vår hellige Kirke i denne skjebnesvangre tid trenger fremragende førerskikkelser både blandt prester og lægfolk. Våre seminar og kollegier legger et utmerket grunnlag for å skaffe oss dette, men på dette grunnlag er det at det katolske universitet skal oppbygge et sannhetens tempel med levende stener — en borg for den kristne kultur. Vi vet at i mindre land har katolske universiteter med meget små pengemidler kunnet utrette dette — skal vi i vårt store land med langt bedre økonomi stå tilbake?

I sin jubileumsskrivelse til oss legger pave Pius XI særlig vekt på universitetets store oppgave: å bevare menneskehetens sociale arv både på de naturlige som på de spirituelle områder. Bedre enn noe annet menneske kjenner jo paven til de farer som truer denne arv: «Verden er inntrådt i den periode av uro, problemer og villfarelser, som betegner at vi står overfor et historisk vendepunkt. Kristendommens lære og moral angripes fra forskjellige kanter og farlige teorier som før kun i hemmelige møter blev hvisket inn i de utilfredses øren, blir nu preket fra takene og endog omsatt i handlinger. Privat umoral og offentlige revolusjoner har på mange steder reist oprørets fane mot Kristi kors.»

Vi biskoper og overhyrder, hvis plikt det er å vokte Kristi hjord og opsøke de villfarne, er alvorlig bekymret over den ophissende lære og de revolusjonerende handlinger, som nu går sin gang i vårt land. Vi oplever i våre dager å se proklamasjoner og programmer fremsatt som, hvis de blev omsatt til hand-

ling, vilde slå alt rettferdig og edelt til jorden i vårt frihetselskende Amerika. Og når pave Pius XI sier at «det katolske universitet må som tiden nu ligger an ha sin oppmerksomhet ganske særlig henvendt på de statsrettslige, sociale og økonomiske videnskapsgrener», så betyr det, at den Hl. Fær kaller oss til forsvar for vår demokratiske regjeringsform, slik som den er fastslått i vår forfatning, som yder de uforgjengelige menneskerettigheter all beskyttelse. Paven pålegger det katolske universitet særlig å utarbeide «et konstruktivt sosialt aksjonsprogram, i alle enkelthetene avpasset de lokale krav men med henblikk på alle rett tenkende menneskers medhold og støtte.»

Denne oppgave ligger helt på linje med det amerikanske presteskaps tradisjonelle troskap overfor våre frie amerikanske institusjoner — og for å gjennomføre denne befaling fra vår Hl. Fær er det nødvendig at vårt folk fra barnealderen op til de modne år er orientert i hvorledes det kristne demokratis sanne natur er beskaffen. Det må omhyggelig forklares hvad demokrati fortoner sig i den katolske sannhets og tradisjons lys og hvad vår borgerplikt er overfor det. Det må innskjerpe at fedrelandskjærlighet er en dyd og det motsatte en synd. På sin årskonferanse har derfor biskopene utarbeidet et pålegg til det katolske universitet om å utarbeide forskjellige skrifter om den kristne demokratiske stat, beregnet på alle alderstrin i skolene. Oppbygget på religionens grunn vil disse skrifter bli betydningsfulle ledd i en oplyst, samvittighetsfullt amerikansk samfunnsborgers utdannelse.

Vi oppfordrer alle våre trosfeller til å slutte sig til dette katolske korstog for å skape bedre statsborgere, idet derved oppstår bedre muligheter for den enkelte til å åpne en grundigere utdannelse og et høiere kulturtrin.

II.

Statens.

Det er interessant i denne forbindelse å se, hvad president Roosevelt har uttalt som demokratiets retningslinjer i sitt store nyttårsbudskap til kongressen.

Han minnes først alle de tidligere anledninger, hvor han har gitt kongressen underretninger om uroen i utlandet og nødvendigheten av å bringe Amerikas eget hus i orden overfor stormsignalene fra den annen side havet. Nu trenges det fornyet advarsel. Vel er den truende krig blitt avverget, men freden er ikke sikret. Overalt raser uerklærte militære og økonomiske kriger om oss og vokser den dødtuende militære og økonomiske oprustning. Stadig ser vi trusler om nye overgrep på disse områder.

Stormene utefra truer nu direkte tre for amerikanske uundværlige institusjoner. Den første er religionen, som er grunnlaget for de andre to: demokratiet og internasjonal god vilje.

I den moderne civilisasjon fullstendigjør de tre hverandre. Når religionen angripes skjer det av demokratiets fiender. Hvor demokratiet blev styr-

tet, forsvant den frie gudsdyrkelse, og hvor religionen forsvant blev den gode vilje og sunde fornuft i internasjonale saker avløst av maktsyke og brutalitet.

Det kommer en tid i menneskenes liv hvor de må være forberedt på å forsvare ikke alene sine hjem men også troens og menneskehetens prinsipper. På disse hviler jo regjeringene og den sanne kultur. Forsvaret av religion, demokrati og internasjonal god vilje er helt igjennem den samme kamp, og vi kan ikke redde den ene sak uten å måtte være parat til å frelse dem alle. Vi vet hvad det vilde skje med oss her i U. S. A., om de nye voldsfilosofer efter å ha omsluttet andre kontinenter gjorde innfall i vårt, og vi kan ikke mer enn andre tåle å bli omringet av fiender av vår tro og menneskelighet.

Verden er blitt så liten og angrepsvåpnene så hurtige, at ingen nasjon kan være sikker i sin vilje til fred, så lenge noen annen sterk nasjon nekter å bilegge sine klager ved rådsbordet, ti hvis noen regjering, struttende av krigsredskaper, holder fast ved maktpolitikk, er det kun forsvarets våpen, som gir sikkerhet.

I våre utenrikske forhold har vi lært av fortiden, hvad vi skal gjøre. Av de nye kriger har vi lært, hvad vi må gjøre. Vi har lært, at verdens gudfryktige demokratier, som overholder traktatenes hellighet og gode vilje i samlivet med andre nasjoner, ikke kan være likegyldige overfor internasjonal lovløshet annetsteds. De kan ikke til stadighet uten protest la angrepshandlinger mot søsternasjoner, der automatisk undergraver oss alle, passere uten motforanstaltninger.

Vi lærer, at når vi forsøker å forsvare vår nøytralitet, kan våre nøytralitetslover komme til å virke ujevnt og ubillig og kan yde angriperen hjelp og nekte offeret den.

Selvopholdelsens instinkt advarer oss om, at vi ikke bør la noe sådant skje mere. Vi har lært noe annet, nemlig den gamle lekse at sannsynligheten for et angrep overordentlig forminskes, når det vites at forsvarer til enhver tid er rede. Verdensbegivenhetene siden 1931 har gjort oss alle klokere, men også mer bedrøvet.

En sterk og enig nasjon kan ødelegges, dersom den ikke er forberedt på et plutselig angrep, men også en godt organisert nasjon kan komme til å lide et nederlag, hvis den svekkes ved mistillit til sig selv og blir bragt i fare ved klassefordommer og ved splid mellom kapital og arbeide.

Vanskelighetene i verden bør imøtegås gjennom nasjonal enhet. Hvis en annen regjeringsform kan danne en enhetsfront i et angrep på demokratiet, bør den møtes av det samlede demokrati slik som det kan og må eksistere i U.S.A. Nasjonens program med hensyn til sociale og økonomiske reformer er en del av forsvarer.

Der har i vår historie aldri tidligere vært tider, i hvilke vi som i de siste seks år har arbeidet på et så vidtrekkende beredskap. Og alt er blitt gjort uten diktatorisk befalingsmakt, uten utskrivning av arbeidere og konfiskasjon av kapital, uten konsentra-

sjonsleire og uten at der er gjort den minste innskrenkning i talefriheten og pressefriheten eller de øvrige ifølge forfatningen garanterte rettigheter.

Vi er iferd med et kappløp, hvis mål er å få demokratiet til å arbeide således at det virker effektivt i fred og eventuelt er rede til selvforsvar.

Den første oppgave for oss amerikanske statsmenn var å bringe kapitalen og arbeidskraften sammen. Diktatorene har gjort dette med makt, men vi avskyr sådanne metoder. Vi må innrømme, at diktatorenes metoder i det minste for en tid har løst problemet vedrørende arbeidsløse menn og ledig løst kapital. Men vi kan konkurrere med dem ved å søke metoder til å bringe arbeidsløse menn og ledig løst kapital sammen, samtidig med at vi holder oss innenfor vår amerikanske levevis, innenfor grensene av det, som fra vårt synspunkt er civilisasjon.

Hvis løsningen av problemet med hensyn til å bringe ledig kapital og arbeidsløse arbeidere er prisen for opprettholdelse av vår frihet, må ingen egoistiske bekymringer stå i veien for at denne pris betales.

Det blev engang spådd, at denne generasjon av amerikanere vilde komme til å møtes med skjebnen. Denne spådom er gått i oppfyllelse. Meget er gitt oss og mere venter der oss.

Katolske skikkelser.

Den greske kardinal.

Av Peter Schindler.

For omkring 500 år siden landet en levantiner i Europa, og på en menneskealder blev han en av dets centrale figurer; kardinal i Rom, pavens utsending i Tyskland, Østerrike-Ungarn og Frankrike, ledende personlighet på et koncil, der forente øst og vest, et markant prelatåsyn mellom *Ximenes*, *Torquemada*, *Bembo* og *Wolsey*, den platoniske filosofis gjenopvekker og hovedmannen i renessansens dyrkelse av den greske antiks forfattere

Basilios Bessarion er født i *Trebizonð* ved Sortehavet omkring 1400; han studerte først i det keiserlige Konstantinopel, blev Basilianer-munk og leste så filosofi i Hellas under *Genustus Pleto*, som var Platons tilhenger og en fanatisk motstander av Aristoteles. Bessarions lærdom førte ham i 1436 til erkebispesetolen i det historiske *Nikea*, hvor han dog aldri kom til å residere, eftersom keiser *Johannes VII Palæologos* tok ham og Metropolit *Izidor* av Kijew med til Italien, hvor de landet 4. mars 1438.

De ville tyrkere hadde ett sig frem til det herlige Byzants; skulde konstantinopel, keiserriket og Grekenland reddes, så keiseren kun den gamle utvei: ved å unere sin skismatiske kirke med Rom å sikre sig pavens med-

virken til reisning av et vesterlandsk korstog til redning av østens rike.

Midt i en hekseskjele av politikk og kirkepolitikk lykkedes det pave *Eugen IV* og keiseren å få et møte i stand i Ferrara, men økonomi og farsott lot det forlegge til Firenze. Etter forhandlinger, i hvilke Bessarion og Isidors teologi veide tyngre enn keiserens politikk, lykkedes det å slutte unionen, og det blev Bessarion, som 6. juli 1439 opleste det greske dekret om anerkjennelsen av Roms primat.

Paven lønnet begge de østlige prelater med den røde hatt. Unionen brister kort efter, og selvom det lykkes Bessarion å gjenforene noen fraksjoner av østens kirker med Rom, var hans bestrebelsler dog i det store og hele omsonst, og grekerne hatet ham dobbelt, fordi han skiftet til latinske ritus — av praktiske grunner.

Bessarion som forblev tro mot paven, blev belønnet med rike prebender, bl. a. *Frascati* og Basilianer-abbedit *Grotta-Ferrati* i Campagnen, som alle Romafarere kjenner. Paven benytter ham først som guvernør i *Bologna*, som sønderlites av partistridigheter; på 5 år får kardinalen byens fraksjoner forsonet og viser ypperlige evner som lovgiver og politiker — så ypperlige, at han nær var blitt valgt til pave.

Da Konstantinopel falt i tyrkernes hender i 1453, brast det gamle byzantinske keiserrike og all dets dekadente herlighet, og et fryktelig problem oprant for Europa og for Bessarion. Hans håp om union var ute, da østens kirker nu led under Hatomaanen, men han næret et nytt håp, som deltes av pavene: å reise Vesteuropa til befrielses-korstoget akk, først i 1918 løstes problemet.

Bessarion manner dogen av Venezia og paven op og yder selv store summer, hans kandidat, *Pius II* (Aneas Silvio Piccolomini) får virkelig dannet en liga i *Mantua* av alle kristne fyrster, men innbyrdes nid og intriger stopper saken.

Så sendes kardinalen til riksdagene i *Nürnberg* og *Worms* — men uten hell — likeledes til keiseren i *Wien* og kongen av Ungarn — atter uten hell; først så sent som i 1463 dannes en effektiv allianse mellom Venezia og Ungarn, men da *Paulus II* slutter korstoget, er resultatet magert.

Ennu en gang må han ut; *Sixtus IV* sender ham til Frankrike, Burgund og England for å foreta politisk megling og agitere for korstog; sendelsen er så håpløs, at han oppgir den midtveis, og det er en gammel og trett mann, som på hjemveien lukker sine øine i *Ravenna* med dets mange byzantinske minner, den 12. nov. 1472. Hans lik førtes til Rom og gravlagdes i De XII Apostles kirke, som hadde vært hans residens.

Bessarions politiske og kirkepolitiske planer led nederlag, mens hans åndelige innsats blev enorm.

«Den greske kardinal», som han kaltes, stod midt i den veldige strømkantring, vi kaller *renessansen*, Cosimo Medici, Lorenzo Magnifico og Savonarola betegner den *florentinske* fløi, omgitt av Traversari og St. Antoninus av Firenze: Blandingen av prakt, videnskap og kirke-reform. Nicolaus V, Della Valla, Torquemada, Nicolaus av Cues, Ximenes og Agyropulos betegner den *romerske* fløi med den nye filologiske kritikk, den nyvakte sans

for historieskrivning av kritisk art, den hårdhendte kirkepolitikk, gjenopvekkelsen av skolastikken til større saklighet og — den geistlige korrupsjon: Simoni, vellevnet og usedelighet.

I dette miljø lyser Bessarion ved sin vandels renhet og sin lærdoms lys.

Han var rik og fikk stadig større inntekter. En del av dem brukte han til å være en Frithjof Nansen for de landflyktige grekere; disse sine stakkars landsmenn skaffet han arbeide som professorer i gresk ved de høie skoler, sekretærer hos lærde prelater, avskrivere og utsendinger. Han anvender selv en rekke av dem til å reise om i Syditaliens og Siciliens klostre, hvor de skal opstøve og avskrive de gamle greske skrifter, som ingen mere leste eller kunde lese; for andre betalte han studier og utgivelser, og hans hus stod dem alle gjestfritt åpent.

Selv om han i sitt hjem *Palazzo Colonna* (overfor Apostelkirken) samlet et hoff av lærde og skjønnånder som Pogzio, Valla, Blondus, Platina og Gaza, hadde han liten eller ingen kunstsans; i hans krets savnes arkitekter og kunstnere. Hans respekt for humanistisk dannelse gjorde ham blind for, at visse av hans omgivelser var av sedit, han ikke kunne billige, og han blev ikke skånet for skuffelser fra snylttere.

Det var de lærde kardinalers tid, og med Bessarion går gresk og greske studier inn som et ledd i renessansen; den gamle avstand fra Bosphorus til Tiberen blev kortere. Skjønt dypt betatt av *Platon*, var han ingen fanatiker, men opveide sådanne ved å oversette *Aristoteles'* «Metafysikk» og lære den nye skolastikk å lese Aristoteles selv i stedet for å se ham gjennom arabernes og den dekadente skolastiks briller — hans oversettelse var den først korrekte, Vesteuropa hadde. Men når hans kjære Platon blev angrepet, grep han til pennen og viste med kirkefedrene, at ikke blott fra Aristoteles, men også fra Platon kan tanken stige til åpenbaringens sannheter. Således åpnet han nye horisonter for Europas tenkning og blev den filosofiske renessanses far, som forente Platons og Aristoteles' skoler.

Det *akademi* han stiftet i sitt palass, utgav en rekke oversettelser av grekerne, som således blev Vesten bekjent, og blev ophavet til det berømte Platon-akademi i Firenze. Da Valla utgav en, som tiden syntes, respektløs kritikk av *Vulgata* (Hieronymus' latinske bibel) og fordret den korrigeret efter den greske tekst, sympatiserte Bessarion med tanken og ydet den sin støtte.

Hans høie herre, Nicolaus V, var en stor *boksamler*, og Bessarion gav ham ikke meget efter — få av renessansens menn hadde heller så god leilighet og så store midler.

Det er patrioten i ham, der vil samle og bevare av Hellas' og Byzantses litterære skatter, hvad ennu kan reddes fra tyrkernes barbari.

Han holdt en rekke reisende kopister til å finne og erhverve eller avskrive klassikerne på gresk — og der lå ukjente skatter og forkom i de så ofte herjede syditalienske og sicilianske klostre, som ofte og lenge hadde hatt kontakt med Levanten.

Da han blev latinsk patriark av Konstantinopel (bare en titulær stilling), tilfalt der ham store domæner på *Kreta*, hvor talløse munk og lærde fra Konstantinopel og hele Grekenland hadde reddet sig med sine bokskatter; til dem sender han kopister for å kjøpe eller avskrive

— og som vi i våre dager lar oss sende kataloger fra en rekke antikvarer i Europas byer, hadde han sine korrespondenter i hovedstedene og fikk bud, når der var sjeldenheter på markedet; også på sine reiser samlet han personlig, og hans samling av greske håndskrifter beløp sig til omkring 800 — bare under Vatikanets. I 1468 testamenterte han hele skatten til republikken Venezia, som alltid hadde støttet hans planer om Islams bekjempelse; samlingen blev grunnstammen i *San Marco*-biblioteket — og den var belagt med en klausul, at som da den var i hans privateie, skulde den også nu alltid stå åpen til bruk for de lærde fra alle land.

Da renessansens store boktrykkere ønsket å utgi klassiske verker, var det dette bibliotek, de søkte til, og mangen en editio princeps, førsteutgave, så lyset i det berømte venezianertrykk, som var mere kunstverk enn håndverk. —

Var Bessarion blitt pave — han slapp ved to valg — var han blitt reformator. Da hans ikke altfor anstendige sekretær skulde motta en delegasjon fra Konklavet, sendte han dem bort med den beskjed, at hans herre var optatt av lærde studier; de valgte da Sixtus IV. Da Bessarion erfarte sammenhengen, sa han til sekretæren: «Ved din utidige iver har jeg undgått tiaraen — og du galeiene!»

Det var ingen skuffet mann, som døde i 1472; Rom betraktet og æret ham som Petri Stols forsvarer; grekerne bøide sig for hans evner, men kalte ham «den store forræder»; hele den europeiske kultur ser i ham et av renessansens lys, der forente personlig fromhet med enestående lærdom og plettfri vandel — en kristen humanist. Enhver, som interesserer sig for det *ökumeniske* problem, må i ham se et symbol på kirkenes gjenforening; og de lærde ser i ham en av de skikkelser, som har lagt grunnen til hine store europeiske biblioteker, som en kardinal *Moï* og en kardinal *Ratti* (nu Pius XI) har bragt op til videnskapens største høider.

For oss alle er det velgjørende å se tilbake på en figur, der skjönt født i verdens ytterste hjørne og stor patriot, blir verdensborger, menneske blandt mennesker av alle raser og tungemål, og hvis virke var å forene kulturer, kirken og nasjoner ved å motta fra den ene og gi til den annen, forenende begge parter i en rik og stor menneskesjæl, hvem intet hverken menneskelig eller religiøst var fremmed.

Peter Schindler.

Fra livets veikanter.

VI.

Fordommer.

Likesom misjonene nærer fordommer — forkjerte meninger — om hverandre, hvad de forøvrig likefremt opdras til i våre dager, således gjør også de forskjellige konfesjoner det — dessverre!

Protestantismens avskygninger opstod som protester mot den gamle Moderkirke, den hellige katolske Kirke. Deres talsmenn var omflammet av re-

«Latinske hymnor og sekvensar».

Som en ualmindelig verdifull julegave til alle venner av kristelig poesi utkom der på «Det norske samlaget» en bok under ovenstående titel. Det er Ragnhild Foss som gjør oss den glede å oversette til norsk et utvalg av gamle liturgiske sanger. Innledningen gir et overblikk over salmesangens opprinnelse og historiske utvikling. Selve samlingen inneholder 37 av de vakreste salmer og sekvenser som blev diktet i den kirkelige oldtid og i løpet av middelalderen inntil det 14. århundre. De fleste av dem brukes den dag idag i den katolske liturgi, i messen eller i korbønnen. I Norge er de på få undtagelser nær blitt glemt etter den lutherske reformasjon. Et av de motiver som fikk frk. Foss til å oversette dem var nettop ønsket om å gi sine landsmenn tilbake endel av de åndelige skatter som var gått tapt.

Hennes arbeide fortjener den største anerkjennelse. Det røber både store kunnskaper og stor kjærlighet til den kirkelige liturgi. Arbeidet med-

førte visstnok meget strev og møie. Allikevel har man ikke inntrykk av hvor vanskelig det har vært å klare det. Oversettelsen gjengir de teologiske tanker som ligger gjemt i denne poesi; også dens rytme, dens liturgiske stemning og den glød som besjeler disse gamle mesterverker får sitt rene uttrykk. Men det skjer med en så dyp poetisk og musikalsk følelse og med en så sikker og naturlig verskunst at man snarere tenker på en diktning som sprudler frem fra sjelens fylde enn på et anstrengende oversettelsesarbeide.

Det klangfulle ny-norsk gjør også sitt til at originalens musikalske element kommer til sin rett. Det er en nydelse å lese disse vers høit; det klinger som harpeakkonter. Og vi får håpe at den dag snart vil komme da alle våre menigheter vil kunne glede sig over å høre og synge disse ærværdige sanger fra våre forfedres tid.

A. J. Lutz.

volusjonær begeistring og så kun misbrukene og skyggesidene som alltid vil finnes i et av mennesker sammensatt samfund. Derfor finnes det allerede i Luthers prekener og samlede verker så mange av vrangsyn dikterte utfall både mot Kirken og navnlig mot ordenssamfundene.

Men når man vokser op mellem mennesker av forskjellige konfesjoner fører det lett til at man enten blir aldeles likegyldig overfor de forskjellige trossamfund eller man søker sig et bestemt stade å stå på, et klart grunnlag for eventuelle diskusjoner. Derfor fikk jeg også snart et innblikk i alle disse stridsspørsmål. Men jeg kunde jo ikke annet enn le, da en nokså høitstående officer som vilde være elskverdig mot den unge katolske student, allernådigst innrømmet at det jo igrunnen ingen videre forskjell var mellem kirkene: «Dere holder dere bare til Maria og vi til Jesus — det er da ingenting å skjennes om!»

Blandt de mange andre uvitenheter som jeg har møtt blandt ellers både beleste og kultiverte protestanter kan jeg aldri glemme, hvad en vennligsinnet lærer engang svarte. Han hadde klaget over sin dårlige alderdomspensjon, men da han nevnte summen, måtte jeg svare at det var mer enn vi prester noen gang kunde gjøre oss håp om å få. «Men dere kan jo selge avlat!» kom det overrasket fra hans side — dog ikke for å erte eller spotte, men

fordi han virkelig mente det. Jeg tilbød ham straks avlat for 100 kr. — og da først gikk det op for ham at han trengte til å få sine meninger reviderte!

Ja, det er mange ting å sette sig inn i når man vil kjenne Kirkens liv og lære godt, hvad er forutsetningen for å være glad i å være katolikk. Det er nemlig en inderlig stor glede å kunne se og fatte logisk i hele Kirkens oppbygning og kunne erhverve sig innsikt i det som danner dens grunnpiller — men det må ikke føre til hovmot over at vi er klokere og vet bedre beskjed enn andre. Da blev det en fare. Det er livet selv som avgjør hvad vi duer til, ikke vår egen «bedreviten». Et menneskes livsvei bestemmes ikke kun av hvad han har lært, er blitt opdradd til og undervist i, men av hvad bruk han gjør av det — altså av hans karakter og viljestyrke til å overholde og gjennomføre det gode han vet beskjed om. Vi må alltid huske at vel er det en god sak å opplyse anderledes troende og søke å få bortryddet dens fordommer mot Kirken, men ennu bedre er det å kunne føre dem mot Kirkens hellighet og kjærlighet så de oplever dens uimotståelige kraft. Og det skjer ikke med ord — det skjer ved eksemplets makt.

F. F. M.

(Fortsettes).

Hechjemme —

«St. Olav»s redaksjon har mottatt et «åpent brev», underskrevet «en katolsk interessert leser». Vi tør herved anmode vedkommende om å oppgi sitt navn og adresse da anonyme skrivelser etter god presseskikk ikke inntas uten at redaksjonen vet hvem avsenderen er.

Drammen. På tirsdag 3. januar avholdt St. Laurenti menighet sin årlige juletreffest for voksne og barn. Nesten 60 gjester hadde innfunnet sig da sognepresten ønsket velkommen og åpnet festen. Blandt de tilstedeværende såes Syllings nye rektor, pater Leo, som utrettelig hele aftenen akkompagnerte ved pianoet, og pater de Pæpe fra Oslo. I år blev for første gang tatt i bruk et nytt bordarrangement som tillot alle gjester å spise samtidig. Bordene var festlig pyntet med mange lys og blomster. En bitte-liten men morsom sketsj, «Avmagringsskuren» vakte stor munterhet. Så gikk sceneteppet tilside for en julekomedie i tre akter, forfattet for anledningen av sognepresten, pastor Laudy. Både de små og voksne spillerne ydet en sprudlende frisk og naturlig prestasjon. Den tradisjonelle julenisse avsluttet den særlig vellykkede fest med poser og pakker til alle barna.

X.

Oslo. Det var lenge vanskelig å komme i den rette julestemning her i byen. Riktignok hadde vi alle adventsøndagene bak oss, og vi hadde vel gjort oss i stand til julen både sjeelig og legemlig, men det var likesom noe som manglet. Vi gikk og så grettent på hyerandre, forretningene klaget over at julehandelen ikke vildde komme i gang. Vi var vær-syke. Men så kom den, sneen, ikke som små, lette fnugg som bare irriterer og ikke monner noe, men som store fyll-dige snekjerringer som falt tungt og mektig, og i løpet av et par timer var byen hvit. Var så allikevel julen der? I febrilsk hastverk blev de siste forberedelser unnagjort, og så begynte byens kirkeklokker å ringe med dumpe festlige slag, og de siste byvandrere skyndte sig hjem. Byen blev stille og folketom, men i alle vinduene lyst det. Før vi visste av det satt vi i den overfylte St. Olavskirken med den vakre julekrybben og sang mens sinnene stemtes til andakt. Og etterat mgr. Snoeys hadde holdt sin julepreken over ordene: «Ære være Gud i det høie og på jorden fred med menneske av en god vilje», stemte koret i med «Transeamus usque ad Betlehem: La oss vandre til Betlehem» Jo, det var blitt jul i år også!

1. juledag holdt hs. høiærv. Biskopen pontifikalmessen, og lyste den pavelige velsignelse efter messen, mens pastor Bergwitz holdt festpreken. Kirkekoret sang for første gang den pompøse St. Paulusmesse av Kagerer. — 2. juledag preket pastor Maesch om den kristne veldedighet.

Torsdag 29. des. åpnet Halvardslaget og St. Olavs lokalforening i fellesskap rekken av juletreffester i Foreningslokalet. Det hadde innfunnet sig omtrent 100 mennesker så lokalet var ikke så overfylt som det pleier å være. Sogneprest mgr. Snoeys holdt festtalen. Han takket først Oslos menigheter for den mottagelse han hadde fått da han flyttet hit. Han var svært glad over å kunne stå som sogneprest på denne hans «første jul i en fremmed by». Han pekte så på hvorledes julebudskapet bestandig har skapt fred på jorden, men bare for «mennesker av en god vilje», og derfor hadde han gledet sig her i Oslo over at menigheten hadde vist slik offervilje i en tid da det næsten ser ut som om menneskene hater hverandre.

Efter bevertningen leste skuespiller Willy Olafsen op under stor jubel. Muntre småstubber og tyngre poesi. Innimellem underholdningen var som sig hør og bør marsj og dans rundt juletreet. Stemningen stod hele kvelden like høit som på barnas juletreffest, som gikk av stabelen fredag 30. desember. Alt tidlig strømmet barn inn i salen rundt det festligste juletre som vel noensinne har vært i Foreningslokalet. Barneøinene skinte om kapp med lysene på treet, og alle de gamle, kjære julesangene blev sunget. Sjøkoladen og julekakene gikk ned som om det skulde være i be-gynnelsen av julen og ikke langt ut i romhelgen. Sogne-

prest, pater Notenboom talte anslående til barna om julen. De var kommet hit for å feire Jesu fødselsdag, og akkurat som når det kommer gjester til vårt eget fødselsdagsselskap venter vi at gjestene har med presanger til oss, må vi ta med presang til Jesus. Den beste gaven Han vil ha av barna er lydighet mot foreldrene. Vi vil nok ikke like at vi i vårt fødselsdagsselskap blir puttet bort i en krok mens de andre barna leker, og derfor må vi også idag ta Jesus med på festen og ikke skyve Ham vekk mens vi leker.

Efter talen fikk barna se en morsom film, og veggene truet med å bolne av latteren og skrikene. Og så kom endelig hele to julenisser og gav barna en pose med godter med på hjemveien.

Alle barnas takknemlighet og tilfredshet måtte være takk til de strevsomme styrene, som har laget til alt så morsomt på juletreffestene i år.

Oiv. O.

I tilslutning til dette bringer vi efter opfordring et utførligere referat av mgr. Snoeys tale ved juletreffesten, hvori sognepresten bl. a. sa: «Det siste løfte fredsyrsten gav sine disipler var løftet om den store fred: «min fred efterlater jeg dere — den fred som verden ikke kan gi». Og han gav sine sendebud i oppdrag å gå ut i hele verden og bringe fred til alle dem som søker fred. Derfor skal minnedagen om hans fødsel i Betlehem mane oss til inderlig samhold, til som apostlen sier: å bevare åndens enhet i fredens tjeneste». Nu står kristenheten splittet og har derfor ikke lenger den gamle slagkraft — og verden erkjenner ikke lenger at Kristus er sendt av Gud. Men det er de kristnes skyld, det er vår skyld at «midt iblandt dere står han dere ikke kjenner».

Kan kristendommens fiender si det samme om oss idag som de sa om de første kristne: «se, hvor de elsker hverandre!» Nei, tvertom — man fristes til å si at nu kunde det oftere høres om de kristne: «se, hvor de hater hverandre!» Men derfor vender også den store masse, folkets brede lag, kristendommen ryggen eller går likegyldig utenom den. Hver gang jeg møter et demonstrasjonstog, hvor kommunister eller andre marsjerer bevisst og taktfast bak sin fane, må jeg alltid tenke: «Hvorfor kan ikke de være med oss? De har jo sine idealer som de elsker og ofrer sig for — de deler sitt siste pengestykke med sine kamerater — de er ofte bedre enn vi. Men ser vi nærmere til opdager vi at det er egoisme, klasse-egoisme, som inspirerer dem. For det finnes to slags kommunisme. Den ene sier: «Hvad der er ditt er også mitt, og jeg tar hvad jeg kan få og hvor jeg kan få!» — og dette er den gudløse kommunisme, egoismen satt i system: alles kamp mot alle. Den annen sier: «Hvad mitt er er også ditt, og jeg gir av mitt hvad jeg kan og hvor jeg kan!» — dette var de første kristnes «kommunisme» og burde være vår den dag i dag! Det er den altruisme som kaster glans over livet og gir den rette lykkefølelse og fred — julebudskapet omsatt i praksis.»

— og derute

Danmark. Biskop Suhr har fått tildelt titlen: titularbiskop av Balecio. Biskop Brems fører som bekjent titlen: biskop av Roskilde. Balecio var et av de bispedømmer som tidligere stod under erkebispesetet Doklea i Montenegro, og kristendommen slo meget tidlig rot i disse egner som nu utgjør det sydlige Dalmatia. — Biskop Suhr vil bli bispevigsløt søndag 15. januar i San Girolamaklostret av kardinal Fumasone-Bionde og vil celebrere sin første høitidelige messe i København i St. Ansgarskirken fredag den 3. februar, St. Ansgarsdagen.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.